

Miejsce na identyfikację szkoły

**ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY
Z OPERONEM
WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM PODSTAWOWY**

**LISTOPAD
2012**

Czas pracy: 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 23 strony (zadania 1.–25.). Ewentualne braki zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora.
5. Błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **100 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

**KOD
ZDAJĄCEGO**

Zadanie 1. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując typy więzi społecznych (naturalne, stanowione lub zrzeszeniowe) dominujących w danej grupie społecznej.

	Grupa społeczna	Dominujący typ więzi
A.	szkoła publiczna	
B.	związek zawodowy	
C.	rodzina	
D.	partia polityczna	

Zadanie 2. (1 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio określenie „prawda” lub „fałsz”.

	Zdanie	Prawda/ fałsz
A.	Roboty publiczne zaliczamy do pasywnych programów zwalczania bezrobocia.	
B.	Anonimowość środowisk wielkomiejskich sprzyja nasilaniu się zjawisk patologicznych.	
C.	Demoralizacja jest to oddziaływanie wychowawcze na osobę źle przystosowaną do życia społecznego.	
D.	Sprzedaż alkoholu nieletnim stanowi naruszenie norm prawnych.	

Zadanie 3. (5 pkt)

Wymień stałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Zadanie 4. (1 pkt)

Przeanalizuj ilustrację. Podaj definicję zjawiska przedstawionego na rysunku satyrycznym.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (4 pkt)

Nazwij opisane w tabeli zasady prawa wyborczego.

	Opis	Zasada prawa wyborczego
A.	Każdy wyborca dysponuje jednakową liczbą głosów, a każdy głos ma taką samą wagę.	
B.	Wyborca oddaje swój głos na kandydata, a nie na członka organu, który dokonuje ostatecznego wyboru.	
C.	Zakaz stosowania takich cenzusów, jak np.: majątkowy, płci, wykształcenia.	
D.	Obowiązek stworzenia wyborcom warunków do niejawnego oddania głosu.	

Zadanie 6. (3 pkt)

Wykonywane przez sejm czynności przyporządkuj do właściwych funkcji parlamentu.

	Funkcje parlamentu		Czynności sejmu
1.	funkcja ustawodawcza	A.	uchwalanie zmiany ustawy konstytucyjnej określającej ustrój państwa
2.	funkcja kreacyjna	B.	uchwalenie nowelizacji ustawy o systemie oświaty
3.	funkcja kontrolna	C.	wybór sędziów Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu
		D.	uchwalenie absolutorium dla rządu

1.	2.	3.

Zadanie 7. (4 pkt)

Podkreśl właściwą odpowiedź.

A. Nie stanowi naruszenia zasad demokracji stosowanie cenzusu:

- a) majątku.
- b) płci.
- c) wieku.
- d) wykształcenia.

B. Formą realizacji demokracji pośredniej jest:

- a) referendum ogólnokrajowe.
- b) obywatelska inicjatywa ustawodawcza.
- c) uchwalenie wotum zaufania dla rządu.
- d) plebiscyt.

C. Nepotyzm polega na:

- a) łamaniu zasad prawa wyborczego.
- b) niezgodnym z prawem łączeniu dwóch stanowisk.
- c) czerpaniu nielegalnych dochodów z tytułu piastowanego stanowiska.
- d) faworyzowaniu własnej rodziny przy obsadzaniu stanowisk.

D. W wyborach prezydenckich w Polsce nie obowiązuje zasada prawa wyborczego:

- a) proporcjonalności.
- b) powszechności.
- c) bezpośredniości.
- d) tajności głosowania.

Zadanie 8. (2 pkt)

Na podstawie map wymień nazwy państw sąsiadujących z Polską w 1980 i 2011 roku.

Mapa 1.

A. Państwa sąsiadujące z Polską w 1980 roku: .....

.....

.....

Mapa 2.

B. Państwa sąsiadujące z Polską w 2011 roku: .....

.....

.....

.....

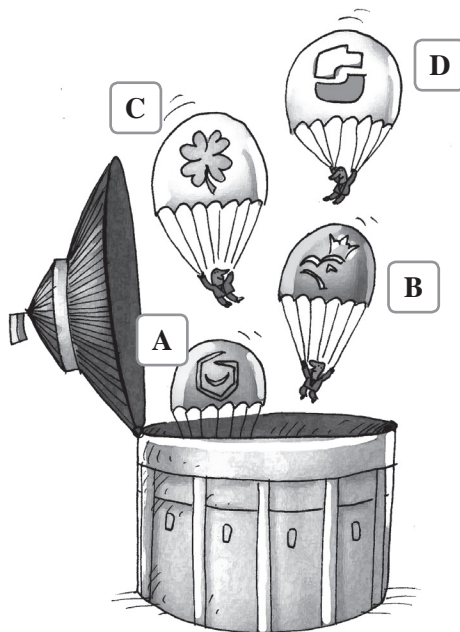
Zadanie 9. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę dotyczącą systemów ustrojowych wybranych państw europejskich.

	Państwo	Forma państwa	Ustrój terytorialny	Ustrój polityczny
A.	Hiszpania	monarchia		parlamentarno-gabinetowy
B.	Szwajcaria	republika		parlamentarno-komitetowy (rządów zgromadzenia)
C.	Francja	republika	państwo unitarne	
D.	Belgia		państwo złożone	parlamentarno-gabinetowy

Zadanie 10. (8 pkt)

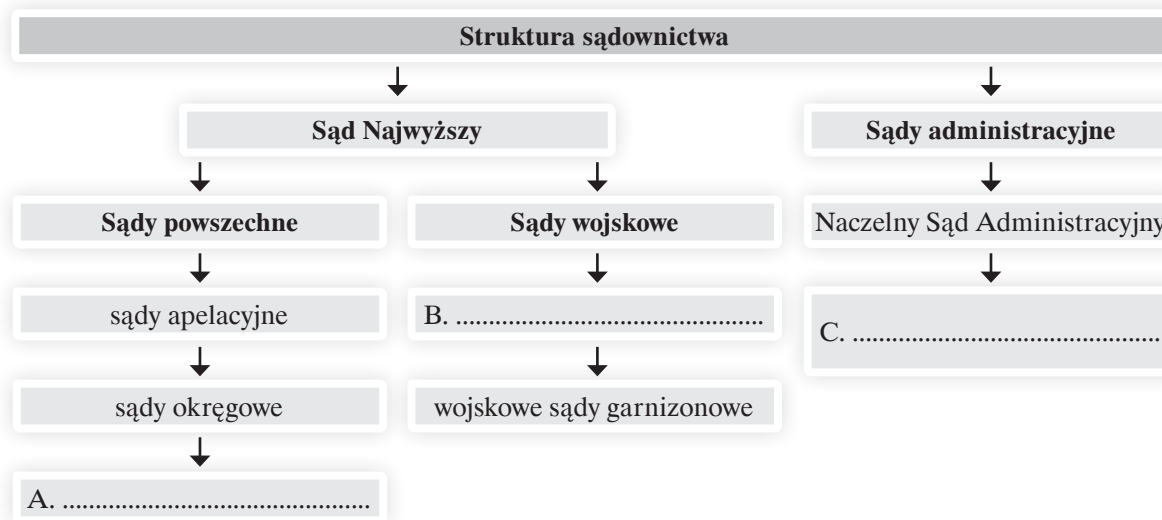
Poniższy rysunek satyryczny nawiązuje do czołowych polskich partii politycznych. Wpisz do tabeli pełną nazwę każdej partii oraz imię i nazwisko jej przywódcy.

	Nazwa partii	Imię i nazwisko przywódcy
A.		
B.		
C.		
D.		

Zadanie 11. (3 pkt)

Uzupełnij schemat, wpisując we właściwe miejsca odpowiednie nazwy sądów.

Zadanie 12. (4 pkt)

Podaj pełne polskie nazwy wymienionych organizacji zajmujących się ochroną praw człowieka.

UNHCR – .....

.....

MKCK – .....

KOR – .....

ROPCiO – .....

Zadanie 13. (4 pkt)

Uzupełnij tekst, wpisując pojęcia dotyczące prawa.

System prawny, który obowiązuje całe społeczeństwo i władzę państwową, choć nie jest on przez tę władzę ustanowiony, nazywamy (A) .....

Natomiast (B) ..... to system norm zachowania ustanowionych lub uznanych przez władzę państwową i zagwarantowanych przymusem.

Pod pojęciem (C) ..... rozumiemy regułę postępowania, natomiast jej zapis nazywamy (D) .....

Zadanie 14. (1 pkt)

Wskaż kolumnę, w której międzynarodowe organizacje zostały ułożone w kolejności chronologicznej zgodnej z przystępowaniem Polski do tych struktur.

A	B	C	D
NATO	Rada Europy	ONZ	ONZ
Rada Europy	ONZ	Rada Europy	NATO
ONZ	Unia Europejska	NATO	Rada Europy
Unia Europejska	NATO	Unia Europejska	Unia Europejska

Zadanie 15. (4 pkt)

Wymienionym w tabeli instytucjom międzynarodowym przyporządkuj odpowiednie organy.

1. Rada Północnoatlantycka
2. Rada Bezpieczeństwa
3. Zgromadzenie Parlamentarne
4. Komitet Regionów
5. Doradczy Komitet Polityczny

A.	Rada Europy	
B.	ONZ	
C.	Unia Europejska	
D.	NATO	

Zadanie 16. (3 pkt)

Dobierz nazwy organizacji terrorystycznych do właściwych opisów.

Czerwone Brygady, Hamas, Rewolucyjna Organizacja 17 Listopada, Frakcja Czerwonej Armii

	Opis	Nazwa organizacji terrorystycznej
A.	Działająca na terenie Republiki Federalnej Niemiec lewacka organizacja terrorystyczna, dążąca do obalenia systemu kapitalistycznego w Niemczech Zachodnich oraz aktywnego wsparcia ruchów narodowo-wyzwoleńczych w Trzecim Świecie.	
B.	Włoskie skrajnie lewicowe ugrupowanie terrorystyczne, które jako cel wyznaczyło sobie zburzenie całego systemu kapitalistycznego i budowę komunistycznego porządku społecznego. Najbardziej spektakularną akcją tej organizacji było zabójstwo premiera Włoch Aldo Moro.	
C.	Radykalna islamska organizacja, która stała się aktywna we wczesnych etapach Intifady. Za swój podstawowy cel organizacja ta uważa zniszczenie Izraela oraz zbudowanie państwa paletyńskiego rozciągającego się od Morza Śródziemnego do rzeki Jordan.	

Zadanie 17. (3 pkt)

Podaj pełne polskie nazwy opisanych w tabeli organów ONZ.

	Opis	Nazwa organu ONZ
A.	Działa na rzecz rozwoju międzynarodowej współpracy gospodarczej, społecznej, kulturalnej oraz w zakresie oświaty, służby zdrowia i przestrzegania praw człowieka.	
B.	Organ plenarny, który skupia wszystkich członków ONZ, reprezentowanych przez delegatów. Obraduje na dorocznych sesjach.	
C.	Główny organ sądowy ONZ. Rozstrzyga spory międzypaństwowe, które zostały mu przekazane dobrowolnie przez zainteresowane strony.	

Zadanie 18. (2 pkt)

Przeanalizuj dane dotyczące nauczania języka mniejszości i języka regionalnego. Podaj nazwę języka, w którego nauczaniu nastąpił największy wzrost w okresie uwzględnionym w tabeli. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Nauczanie języka mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w szkołach dla dzieci i młodzieży								
Lata Języki ojczyste	Szkoły podstawowe		Gimnazja		Licea ogólnokształcące		Technika	
	szkoły	uczniowie	szkoły	uczniowie	szkoły	uczniowie	szkoły	uczniowie
Ogółem								
2010/11	621	35372	229	9715	20	1350	5	53
2011/12	669	38756	244	8982	23	1457	10	132
Białoruski								
2010/11	22	1346	14	823	3	752	–	–
2011/12	23	1383	16	790	3	745	–	–
Kaszubski								
2010/11	196	8945	59	1349	5	187	–	–
2011/12	229	11013	80	1823	7	310	2	45
Litewski								
2010/11	8	256	4	165	2	99	1	2
2011/12	8	259	3	164	2	107	1	1
Łemkowski								
2010/11	20	110	10	78	2	11	1	3
2011/12	19	110	10	73	2	13	1	1
Niemiecki								
2010/11	283	23473	86	6756	1	39	2	44
2011/12	299	24756	84	5566	2	44	5	82
Ukraiński								
2010/11	83	897	51	477	7	262	1	4
2011/12	81	897	47	503	7	238	1	3

Na podstawie: *Mały rocznik statystyczny Polski 2012*, GUS, s. 244.

A. Język: .....

B. Uzasadnienie: .....

.....
.....

Zadanie 19. (5 pkt)

Przeanalizuj dane statystyczne i wykonaj polecenia.

Tabela 1.

POLSKA												
Szacunkowe straty z powodu piractwa (mld USD) oraz poziom piractwa												
Sektor przemysłu	2008		2007		2006		2005		2004			
	straty	poziom	straty	poziom	straty	poziom	straty	poziom	straty	poziom		
1. Oprogramowanie komputerowe (użytkowe)	438,8	55%	348,0	57%	251,0	57%	202,0	58%	197,0	59%		
2. Inne oprogramowanie komputerowe (gry, rozrywka)	brak danych		76,0	60%	brak danych		75%	brak danych		60%	109,3	94%
3. Nagrania dźwiękowe i kompozycje muzyczne	100,0	27%	28,0	36%	24,0	35%	25,0	31%	36,0	37%		
4. Film	dotychczas nieoszacowane		brak danych		brak danych		102,0	66%	30,0	35%		
5. Książka	brak danych		brak danych		brak danych		5,0	brak danych		5,0	brak danych	
6. Suma	538,0	–	452,0	–	275,0	–	334,0	–	377,3	–		

Źródło: http://www.mkidn.gov.pl/media/docs/20090320_RAPORT_2009.pdf (dostęp z 10.09.2012 r.)

A. Podaj, w którym sektorze przemysłu w latach 2004–2008 występował najwyższy poziom piractwa.

.....

Tabela 2.

Wiek	Są różne opinie na temat tego, jak powinien wyglądać dostęp do treści i dóbr kultury. Do której z tych opinii jest Panu(i) bliżej?		
	Ludzie powinni móc się swobodnie wymieniać muzyką, filmami, książkami, programami komputerowymi, nawet jeśli narusza to prawa do własności intelektualnej tych materiałów	Wymienianie się takimi materiałami, jak muzyka, filmy, książki, programy komputerowe powinno być zabronione ze względu na ochronę praw własności intelektualnej	Trudno powiedzieć
	w procentach		
15–17 lat	80	8	12
18–24 lat	80	15	5
25–34 lat	61	23	16
35–44 lat	49	34	17
45–54 lat	54	27	19
55–64 lat	46	28	26
65 lat i więcej	38	26	36

Źródło: *Opinia publiczna o ACTA*, komunikaty z badań CBOS 2012, s. 14.

B. Wykaż zależność między przyzwoleniem na nieograniczony obrót dobrami kultury a wiekiem respondentów.

.....

.....

.....

.....

Tabela 3.

Odsetek piratów komputerowych w badanych krajach podany w procentach			
Kraj	Zawsze nielegalne	Przeważnie nielegalne	Regularni piraci
Arabia Saudyjska	23	39	62
Argentyna	10	29	39
Australia	11	26	37
Brazylia	14	41	55
Chile	13	40	53
Chiny	42	44	86
Czechy	10	37	47
Francja	5	21	26
Hiszpania	13	37	50
Holandia	5	25	30
Indie	9	19	28
Indonezja	14	50	65
Japonia	9	20	29
Kanada	7	20	27
Kolumbia	12	43	54
Korea Południowa	15	45	60
Malezja	22	46	68
Meksyk	19	41	60
Niemcy	6	15	21
Nigeria	36	46	81
Polska	15	33	48
Rosja	9	43	52
RPA	5	16	20
Szwajcaria	5	26	31
Szwecja	5	24	29
Tajlandia	15	50	65
Turcja	13	29	43
Ukraina	16	53	69
USA	8	26	34
Wielka Brytania	7	23	30
Wietnam	22	54	76
Włochy	11	25	37

Źródło: http://www.techbyte.pl/index.php/news/1247/Poziom_piractwa_w_Polsce_siega_48_.html (dostęp z 10.09.2012)

C. Wymień trzy kraje europejskie, w których odsetek piratów komputerowych jest najniższy.

.....

D. Wykorzystując dane z tabeli 3., sformułuj tezę na temat związku między poziomem piractwa w danym państwie a poziomem jego rozwoju cywilizacyjnego.

.....

.....

.....

Tabela 4

Czy w ciągu ostatniego miesiąca:	Odsetki odpowiedzi twierdzących według terminów badań						
	III '05	III '06	III '07	III '08	VI '09	IV '10	VII '11
– korzystał(a) Pan(i) z usług bankowych przez internet							
Użytkownicy internetu	21	33	31	38	41	46	54
Ogół dorosłych	6	10	11	17	20	23	30
– ściągał(a) Pan(i) darmowe programy, muzykę, filmy							
Użytkownicy internetu	40	45	43	40	45	42	38
Ogół dorosłych	11	14	16	18	21	22	21
– korzystał(a) Pan(i) z treści dostępnych w sieci internetowej za opłatą, takich jak np. archiwa gazet, zdjęcia, płatne członkostwo w serwisach							
Użytkownicy internetu	7	9	6	12	15	15	8
Ogół dorosłych	2	3	2	5	7	8	5

Źródło: Korzystanie z internetu, CBOS 2011, s. 9.

E. Napisz, w którym sektorze usług internetowych najszybciej rosła liczba użytkowników w latach 2005–2011.

.....

Zadanie 20. (1 pkt)

Przeczytaj tekst źródłowy i podaj pełną nazwę organizacji, która jest inicjatorem i koordynatorem opisanej w nim akcji.

Polacy napisali ponad 94 tys. listów w obronie więźniów sumienia. [...]

Maraton rozpoczął się w sobotę w południe i potrwał do godz. 12. w niedzielę. Akcja polegała na pisaniu listów w obronie osób uwięzionych za przekonania. Listy te adresowane są do decydentów w krajach, w których łamane są prawa człowieka, np. do premierów, prezydentów, szefów służby więziennej.

W tym roku Polacy pisali apele do władz m.in. o uwolnienie blogerów z Azerbejdżanu, Emina Abdullayeva i Adnana Hajzade, skazanych za satyryczny film w internecie. Pisali również listy wsparcia w sprawie emigrantki z Bułgarii, liderki związków zawodowych, Konstantyny Kunevy, która doznała ciężkich obrażeń po tym, jak jakiś mężczyzna oblał jej twarz kwasem siarkowym, gdy wracała z pracy do domu. [...]

Źródło: http://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/artykuly/378559,polacy_napisali_ponad_94_tys_listow_w_obronie_wiezniov_sumienia.html (dostęp z 15.10.2012 r.)

Nazwa organizacji: .....

Zadanie 21. (6 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

[...] Ale państwo sięga po nowe technologie nie tylko po to, by ułatwić życie obywatelom (którzy, przynajmniej w Europie, wcale nie są zbyt chętni do korzystania z usług e-government). Technologie te nadają się również doskonale do wzmożonej inwigilacji i budowania, jak ogłosił amerykański magazyn „MIT’s Technology Review”, państwa nadzoru (*surveillance state*). Systemy elektronicznej inwigilacji najlepiej rozwinięte są w krajach najbardziej miłujących wolność, czyli w Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych. Blisko 80 proc. amerykańskich pracodawców stosuje aktywny monitoring elektroniczny swoich pracowników, wskaźnik ten wzrósł dwukrotnie od 1997 r. Z 26 mln (dane z początku 2003 r.) zainstalowanych na świecie kamer monitorujących w samych Stanach Zjednoczonych jest 11 mln. [...]

Inwigiluje jednak nie tylko państwo i pracodawcy, inwigilują się ludzie nawzajem. Amerykanie wydają dziennie na sprzęt inwigilacyjny 6 mln dol. [...] Możliwość inwigilacji wzrosła niepomniernie wraz z nową generacją usług telefonii komórkowej. MMS, czyli komunikaty multimedialne, to nic innego jak możliwość wysłania z komórki zaopatrzonej w aparat fotograficzny (już niemal standard) fotografii z każdego miejsca i o każdym czasie.

Wystarczy jedno naciśnięcie klawisza, by zdjęcie poszło w świat, praktycznie niezniszczalne. Na nic już atakowanie fotoreporterów, skoro kompromitujące zdjęcie może dziś zrobić każdy. Jednym z powodów ujawnienia skandalu z maltretowaniem irackich więźniów w Abu Ghraib był narcyzm amerykańskich żołnierzy, którzy nie potrafili odmówić sobie pamiątkowych fotek. Problem w tym, że w cyfrowej epoce komórek i internetu zdjęcia niemal natychmiast stały się własnością całego świata. To tylko początek, bo tam, gdzie działa już tzw. telefonia komórkowa 3G, można nie tylko zrobić zdjęcie, ale i nakręcić film. [...]

Źródło: E. Bendyk, *Cywilizacja. Jak nowe technologie zmieniły świat?*, „Polityka” nr 27 (2459), 03.07.2004, dodatek „Polityka. Niezbędnik Inteligenta”, s. 8–11.

A. Wyjaśnij znaczenie użytego w tekście pojęcia „inwigilacja”.

.....

.....

.....

B. Wymień dwa obszary funkcjonowania człowieka, w których zdaniem autora nasiliło się zjawisko permanentnej inwigilacji.

.....

.....

C. Napisz, co spowodowało, że inwigilacja stała się szczególnie groźna i uciążliwa.

.....

.....

.....

D. Podaj nazwy dwóch państw, w których monitoring jest najbardziej powszechny. Wyjaśnij, dlaczego właśnie w nich.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 22. (4 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Przyszłość prasy zależy od możliwości znalezienia sposobu jak publikować w internecie bez jednoczesnego ograniczania dostępu do informacji. Rozmawiali o tym uczestnicy debaty zorganizowanej przez walczących z piractwem wydawców prasy.

Ofiarą łamania praw autorskich padają przede wszystkim wydawcy, bo produkowane przez nich treści bardzo łatwo skopiować. – Jeśli 20 serwisów publikuje w internecie informację skopiowaną ze strony wydawcy w chwilę po jej zamieszczeniu, to należałoby się zastanawiać nie tylko nad łamaniem prawa autorskiego, ale też zasad uczciwej konkurencji – zauważyła Marzena Wojciechowska, radca prawny Izby Wydawców Prasy. [...]

Zdaniem uczestników debaty, aby biznes internetowy można było prowadzić uczciwie i zgodnie z prawem, niezbędne są znaczne zmiany w prawie autorskim.

– Największym problemem jest deficyt rozwiązań prawnych, które mogłyby zapobiec bezprawnemu kopiowaniu artykułów prasowych. Czołowe firmy internetowe wykorzystują treści prasowe i nawet nie próbują legalnie uzyskać do nich praw – podnosił problem Sebastian Kawczyński, prezes Plagiat.pl. [...]

W ostatnim dwudziestoleciu wychowało się już całe pokolenie twórców, którzy kładli podwaliny pod wirtualne biznesy. Internet jest dla nich w dalszym ciągu oazą, do której nie sięga ręka Temidy. Dlatego ważna jest także edukacja społeczeństwa.

– Zmiana świadomości jest czymś bardzo trudnym. Wiele osób tkwi w błędzie, że treści znajdujące się w sieci do nikogo nie należą, więc można robić z nimi, co się chce – podkreślał Podkański. Zaznaczył on, że zwolennicy wolnego dostępu do chronionych treści nie mogą często zrozumieć, dlaczego prawa autorskie do utworów literackich mają być chronione po śmierci autora. Są jednak zaskoczeni, gdy pyta się ich, czy zgodziliby się na pośmiertne przekazanie swoich dokonań społeczeństwu na własność. [...]

Już dzieci w wieku szkolnym powinny być wyczulane na to, że własność w wirtualnym świecie trzeba szanować tak samo jak w realnym. – Nad tym problemem nie mogą pochylać się wyłącznie prywatne firmy i niezależne organizacje. To przede wszystkim zadanie polskiego rządu. Już na najwcześniejszych etapach kształcenia szkolnego powinien on położyć nacisk na wychowanie młodych ludzi w poszanowaniu praw własności intelektualnej – podsumował Sebastian Kawczyński.

Źródło: http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/401547,szanuje_nie_kopiuje_czyli_stop_piractwu_prasowemu_w_internecie.html,3 (dostęp z 06.09.2012 r.)

A. Napisz, czyje prawa są łamane przez osoby i instytucje nielegalnie kopiujące teksty artykułów prasowych.

.....
.....

B. Podaj dziedziny, w których muszą zajść zmiany, aby możliwe stało się ograniczenie piractwa.

.....
.....

C. Uzasadnij, dlaczego w internecie znacznie częściej dochodzi do kradzieży własności intelektualnej niż w świecie realnym.

.....
.....
.....

D. Wyjaśnij znaczenie i etymologię określenia „ręka Temidy”.

.....
.....
.....

Zadanie 23. (3 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

– Śpię sobie i nagle słyszę, że ktoś puka do drzwi. Otworzył ojciec. Potwierdził, że jestem w mieszkaniu i wpuścił jednego z funkcjonariuszy ABW do domu. Nie spodziewałem się – opowiada Robert Frycz, autor strony antykomor.pl. Strona już nie działa. Autor zamknął ją po wizycie funkcjonariuszy ABW: od nich usłyszał, że strona znieważa prezydenta RP. [...]

Swoją stronę mieszkaniec Tomaszowa Mazowieckiego prowadził od 7 miesięcy. 18 maja do jego drzwi zapukali funkcjonariusze ABW. Przeszukali mieszkanie i zabezpieczyli sprzęt komputerowy, na którym znajdowały się materiały wykorzystane do prowadzenia strony.

– Funkcjonariusz mnie obudził, przedstawił się i wylegitymował. Pokazał mi pismo od prokuratury z Tomaszowa, z którego wynikało, że jest prowadzone śledztwo w sprawie publicznego znieważenia prezydenta Bronisława Komorowskiego – opisuje całe zdarzenie Robert Frycz. [...]

Internauta przyznaje, że spodziewał się, że za taką działalność mogą go spotkać jakieś konsekwencje. Jednak aż takich się nie spodziewał. – Bardziej się spodziewałem tego, że zostanę wezwany na komendę, a nie tego, że odwiedzi mnie ABW. Że będę musiał złożyć zeznania i tak to się skończy – mówi. Funkcjonariusze ABW zabrali mu komputer, dyski zewnętrzne i wszystkie nośniki danych, jakie znaleźli.

– Do mieszkania weszło osiem osób, w tym trzech informatyków. Wszyscy byli uzbrojeni. Zachowali się profesjonalnie i kulturalnie. Nie było żadnych gróźb – podkreśla Frycz. [...]

Jak przyznaje, na zamknięcie strony zdecydował się zaraz po wizycie ABW.

– Jeśli już przychodzi do mnie ABW, to nie chciałem już dalej ryzykować – podkreśla.

– Trochę żałowałem, że się podjąłem czegoś takiego, ale zawsze uważałem, żeby na stronie nie było treści wulgarnych. Strona była moderowana, ale pozwalałem wypowiadać się każdemu, kto chciał – mówi Frycz. Zaznacza, że na otwarciu strony zdecydował się po tym, jak zobaczył w internecie wpisy obrażające prezydenta Lecha Kaczyńskiego. – Irytowało mnie zachowanie w internecie ludzi, którzy podczas kadencji Lecha Kaczyńskiego bezkarnie go obrażali. Do autorów tych stron ABW nie zapukała – mówi internauta. [...]

Źródło: MN/SK, *Nie spodziewałem się ABW*, „Angora” nr 22 (29 V 2011), s. 12.

A. Przedstaw motywy, którymi kierował się Robert Frycz, podejmując decyzję o utworzeniu strony.

.....

.....

.....

B. Podaj prawne uzasadnienie zabrania przez funkcjonariuszy ABW sprzętu komputerowego.

.....

.....

C. Rozwiń skrótowiec ABW.

.....

Zadanie 24. (6 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego oraz własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Ściągasz z internetu i udostępniasz na swojej stronie albo wysyłasz przez e-maile piosenki, filmy, zdjęcia? Jeżeli robisz to bez zgody właścicieli, wkrótce możesz dostać wezwanie do zapłaty odszkodowania za łamanie praw autorskich.

Kilkanaście tysięcy osób w całej Polsce już takie dokumenty otrzymało. Mają zapłacić za nielegalne ściąganie i udostępnianie w internecie piosenek, fotografii, wideo i e-booków, czyli elektronicznych książek. Kwoty zaczynają się od kilkuset, a kończą nawet na kilkudziesięciu tysiącach złotych. Wezwania wysyła kancelaria prawna Pro Bono z Białegostoku. Pracuje w imieniu kilku firm wydawniczych.

– Do prokuratury wysłaliśmy 13 tysięcy zawiadomień dotyczących popełnienia przestępstwa. Działamy w całej Polsce. Internautom, których adresy domowe otrzymaliśmy od prokuratury, wysyłamy wezwania do zapłaty. [...] – mówi Dariusz Puczyłowski, szef Pro Bono.

Najpierw firma ustala numer IP komputera, z którego ściągano utwór. Dla każdego komputera jest on inny. Następnie występuje do prokuratury z zawiadomieniem o popełnieniu prze-

stępstwa i wnioskiem o ujawnienie adresu użytkownika. Po uzyskaniu takich danych wysłała wezwanie.

– Na początku proponujemy zawarcie ugody i zapłatę odszkodowania. Zwykle jest to 700 złotych. W tym są koszty podjętych przez nas działań – mówi „Nowinom” Puczyłowski.

Dodaje, że takie działanie oprócz finansowego ma też wymiar prewencyjny.

– Mamy nadzieję, że taka osoba zaniecha piractwa. A właśnie o to, a nie o karanie, głównie chodzi firmom, które udzieliły nam pełnomocnictwa – twierdzi Puczyłowski.

Powołuje się na dane, z których wynika, że tylko w ubiegłym roku straty z powodu piractwa w Polsce wyniosły 22 mld złotych.

Nic dziwnego, że przybywa podobnie działających kancelarii i firm. Np. piratów ściga jedno z łódzkich wydawnictw kartograficznych publikujących w sieci mapy. „Dziennik Gazeta Prawna” twierdzi, że jedna trzecia internautów, którzy otrzymają wezwanie od Pro Bono, płaci od razu. Puczyłowski nie potwierdza tych danych. Nie mówi, ile osób płaci.

– Nie działajmy pochopnie. Po otrzymaniu takiego pisma musimy zwrócić się o wyjaśnienia do kancelarii. Telefoniczne, a najlepiej pisemnie. Może wynegocjujemy mniejszą płatność. Na pewno nie można zlekceważyć takiego pisma i nic nie robić – radzi Krzysztof Drabik, rzecznik praw konsumenta w Przemysłu. [...]

Źródło: <http://www.nowiny24.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20111006/REGION00/198080782> (dostęp z 15.10.2012)

A. Wyjaśnij, co to znaczy, że działania Pro Bono mają charakter prewencyjny.

.....
.....

B. Wymień dwie gałęzie prawa, którym podlega osoba parająca się piractwem.

.....

C. Napisz, w jaki formalny sposób firmy prawnicze reprezentujące interesy poszkodowanych twórców uzyskują dostęp do danych personalnych osób nielegalnie pozyskujących i rozpowszechniających dobra chronione prawem autorskim.

.....
.....

D. Nazwij polubowną formę rozwiązania konfliktu o naruszenie praw autorskich.

.....

E. Podaj cztery kategorie dzieł, które najczęściej są przedmiotem piractwa.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

